

je naravno tudi slog pisateljev gostobeseden in pri vsem tem temen. Končno treba še omeniti, da je slog včasih maniriran. Tako se prevečkrat čitajo iste besede ponavljane, n. pr. Mir. Mir na moru. Sumrak, in to v dveh vrstah; »Mir — mir« št. 69; Mir. Mir i noć, a nedjeljni počinak. — Tudi aforistično kratke vrste se nam zde afektirane.

R. P.

D. Trnoplesar-Budisvoj. Cvijeće i trnje. Stihovi. U Trstu. Tiskom i nakladom Tisk. Dolenc. 1898. Ozka 8°. 108 str. Cena?

Pesmi diletanta, ki si v svojih prostih uricah krajša čas s pesnikovanjem in izliva v stihe svoje domorodne čute. Poleg dobrega zrnja je tudi mnogo plev.

Hrvaški »Salon«. Na Franje Josipa trgu stoji v Zagrebu nova palača, ki priča svetu, da je naš bratovski narod hrvaški zares stopil v prvo vrsto kulturnih narodov evropskih. Ta moderna palača je »Umjetnički dom«, v katerem so hrvaški slikarji in kiparji sredi decembra m. l. razstavili svoje umotvore. Ne nameravam pisati morda kaknega obširnega estetično-umetniškega poročila — takega poročila tudi ne bi mogel spisati, ker nisem strokovnjak — hočem samo opozoriti čitatelje »Zvonove«, ljubitelje umetnosti sploh in pa rojake svoje na veliki napredek, ki so ga storili Hrvatje na polju umetnosti . . .

Rusi imajo svojega Rjepina, Antokoljskega, Vereščagina . . . Poljaki Siermiradzkega, Vjeruša-Kovalskega, Ajdukiewiczza, Matejka . . . Čehi svojega Brožika, Myslbeka, Hynaisa, Aleša, Ženiška, Vješina . . . Jugoslovani pa do novejšega časa nismo imeli posebno znamenitih upodablajočih umetnikov. Toda sedaj stopa tudi Jugoslovan na dan, in jugoslovanski slikarji in kiparji stopajo v vrste svetovnoznanih svojih severnoslovanskih tovarišev . . .

Ko prideš po visokih stopnicah v krasni »Umjetnički dom«, ko hodiš po njegovih dvoranah, opremljenih povsem po modernem slogu in okusu, ko uživaš plodove čopiča in dleta umetniškega, se od spoštovanja klanjaš genijem, ki so ustvarili toliko in tako divnih stvari, prsi pa se ti polnijo s ponosom in veseljem; saj je vse to delo naših najbližjih bratov! . . .

Sedim na zeleno-baržunasti zofi. Luč prihaja od zgoraj. Premočni in direktni solnčni soj zmanjšuje in slabša bela, pod stekleno streho razpeta rjuha. Pred menoj stoji Valdečev »Genij« iz gipsa. Duša mu hrepeni v višave idealov . . . Toda privezan je! Ponosne peruti so se mu sklonile v obupu, in glava se mu je povescila k tlom. Revež! Jaz pa mislim, da je dobro tako! Največji umetnik ne sme pozabiti, da je sin zemlje, da na ti zemlji žive in trpe njegovi rojaki in soljudje. Izmed ljudi — za ljudi, izmed bratov — za brate! Iz te zemlje, ki je ubogega »genija« privezala nase, je zraslo njemu samemu navdušenje za ideale; na ti zemlji bije tudi njemu kako srce; na ti zemlji je doma ljubezen in altruizem . . . pa tudi sovraštvo in črt . . .

Ali ni ta krasni kip — pendant Bukovčevemu »Ikaru« — nekak »motto« celi razstavi? Kaj drugega predstavljajo vsi umotvori nego — življenje? Človeško je vse, kar občudujemo na teh slikah, na teh plastikah! In vse, kar ustvarja človek, je človeško; pa naj nam kak umetnik upodobi božanstvo samo — najpopolnejši lik, ki mu ga more dati, kaj je drugega nego lik človeški? . . .

Sedem drugam, hodim iz dvorane v dvorano, od slike do slike, od kipa do kipa. Osemnajst umetnikov, med njimi dve dami, je razstavilo 158 plodov svojega duha in svoje dlani. Opazil sem pa takoj, da niso na ti razstavi zastopani vsi hrvaški slikarji in kiparji. Tako n. pr. zaman iščeš slikarjev, patra Medovića in Mašića, in pa kiparja Rendića.

Izmed »navzočnih« so bili doslej najbolj znani: Vlaho Bukovac, Frangeš, Iveković, Csikoš; drugi razstavitelji so bili dozdej manj znani.

Bukovac je pred vsem portretist. Portreti njegovi so slavnoznan. Znamenit je tudi v slikanju lepega ženskega telesa, predstavljajočega utelčeno lepoto, »chef d'oeuvre« ustvarjajoče prirode . . .

Lep je kip Frangešev, ki predstavlja zmagonosnega, hrabrega vojaka. Kip ta je osnutek spomeniku, ki se postavi v Oseku »v spomin padlim junakom 78. polka«. Kaka smela poza! . . . V realističnem žanru Vereščaginovem je slikana slika Ivekovičeva: »Naš regiment pri Visokem l. 1878.« Ta umetnik ima razstavljenih tudi lepo število pokrajin in akvarelskih študij . . . Csikoševa »Picta« je biser. Ta svetloba! Takisto klasična je njegova »Kirka« . . . Naturalistično pikantna je Valdečeva »Magdalena«. S tem bas-reliefom v gipsu umetnik ni hotel prikazati morda evangeljske sv. Magdalene, ampak le polnodno cvetoče žensko telo . . . Nekaj posebnega so Bukovčevi »panneaus decoratifs«; to so dekorativne slike za veže, stropne in stopnišča, osnovane v velikih svobodnih dimenzijah . . . Imponujoč je Frangešev veliki relief v bronu: »Iustitia« . . . Kdor je videl razstavo dunajske »Secesije«, spozna, čeprav ni strokovnjak, tudi v zagrebškem »Salonu« na nekaterih umotvorih secesijonistovsko smer, toda, slava Bogu, ta smer zdravi realistikni ni nikjer na kvar . . .

V nadaljnje podrobnosti se ne spuščam; drugače ne vem, kdaj bi končal, in predali »Zvonovi« so tako skopo odmerjeni! Saj je tudi čisto nelogično in brezuspešno opisavati slike in kipe. Take stvari treba gledati s svojimi očmi. Kaj pomaga reči: »to in to kaže slika, to in to je kip, to in to je lepo!« Ali moreš z besedami povedati to, kar je umetnik povedal z barvami, z lučjo in senco in s perspektivo ali pa s plastiko? . . .

Po vzoru drugih umetniških razstav izdajejo tudi hrvaški umetniki krasen album s fototipijami in reprodukcijami razstavljenih umotvorov. List, ki se imenuje »Hrvatski Salon«, prinaša tudi pesmi in črtice raznih hrvaških pisateljev.

Hrvatje se lahko ponašajo s svojim »Umetniškim domom« ter s svojimi umetniki in umetnicami. Slovenci želimo iskreno, da bi njih umetnost čimdalje bolj napredovala in delala čast vsemu Slovanstvu pred drugimi kulturnimi narodi. Saj najtrajnejše pridobitve so tiste, ki si jih narod pribori na poprišču duševnega truda.

Našim slovenskim slikarjem in kiparjem, ki se letos tudi pripravljajo, da prirede prvo slovensko umetniško razstavo v Ljubljani, pa naj bi bila zagrebška umetniška razstava bodrilo; naj bi jih navduševala k plemenitemu tekmovanju na idealnem bojišču, kjer se kosajo in merijo geniji s svojim orožjem . . .

In ko sem navdušen za hrvaške umetnike ostavljal ponosno palačo na Franje Josipa trgu, se me je polastila otožna misel: zakaj ni ta »Umetniški dom« v Zagrebu tudi naš? Zakaj nismo vsaj vsi Jugoslovani edini v jeziku, v književnosti in umetnosti? Čemu se cepimo in slabimo sami? Čemu? . . .

A. Aškerc.

